



Een politieke fractie die van oordeel is dat het verband met het budgettaire oogmerk voor sommige artikelen niet aanwezig is, kan vóór de verzending naar commissie vragen dat de Conferentie van voorzitters²⁵ zich daarover uitspreekt. Die beslist dan welke artikelen in voorkomend geval uit het wetsontwerp moeten worden gelicht om als één of meer aparte ontwerpen te worden behandeld, zonder dat zij opnieuw moeten worden ingediend. Bij gebrek aan consensus in de Conferentie van voorzitters beslist de plenaire vergadering^{26, 27}. Er is een voorbeeld gekend waarbij een minister – amper twee dagen na een debat in plenaire vergadering waarbij een ruimere uitlichting op grond van artikel 72, nr. 4 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers was verworpen – zelf vroeg om een aantal artikelen uit een wetsontwerp houdende diverse bepalingen te lichten²⁸.

De praktische toepassing van de uitlichting in het kader van de uitvoering van de begroting verschilt van de hierboven beschreven uitlichting ten gevolge van het rationele beheer van de wetgevingsprocedure (randnummer 3): de uitgelichte bepalingen worden onmiddellijk in een afzonderlijk wetsontwerp ondergebracht met een nieuwe unieke identificatiecode en dat nieuwe wetsontwerp doorloopt vervolgens autonoom de parlementaire fase van de wetgevingsprocedure²⁹. Die verschillende werkwijze is te wijten aan het tijdstip waarop de uitlichting wordt toegepast: (a) bij de indiening, in geval van uitlichting in het raam van de uitvoering van de begroting, (b) tijdens de parlementaire fase van de wetgevingsprocedure, vaak tijdens de bespreking in commissie, in geval van uitlichting omwille van het goede verloop van de wetgevingsprocedure.

5. Het valt ten slotte niet uit te sluiten dat parlementsleden nog andere technieken toepassen om bepalingen uit een wetsontwerp of wetsvoorstel te lichten.

ten. De in artikel 72, nrs. 2 en 4 van het Reglement van de Kamer van volksvertegenwoordigers bepaalde uitlichtingsprocedures beogen de goede werking van de assemblee. Het is echter niet denkbeeldig dat er ook politieke redenen opduiken om bepalingen uit een wetsontwerp of wetsvoorstel te evacueren, bijvoorbeeld omdat zij de slaagkansen van de overige bepalingen hypothekeren of omdat de oppositie meer tijd wil om een gewraakte passage uit een hoogdringend wetsontwerp te bespreken. Daartoe wordt onder meer het amenderingsrecht gebruikt³⁰. Dit aspect gaat het bestek van deze bijdrage echter te buiten.

II. Een regering belast met de afhandeling van de lopende zaken hoeft zich niet langer te beperken tot het 'hernemen' van de vorige verklaring tot herziening van de Grondwet

1. Lange tijd is – op grond van een advies dat in 1974 door een college van juristen aan formateur TINDEMANS werd uitgebracht³¹ – gesteld dat wanneer de regering ontslagnemend is en belast met de lopende zaken, zij in beginsel geen ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet meer kan indienen³².

(25) Art. 14 tot 18 Reglement Kamer van volksvertegenwoordigers.

(26) Zie bv.: *Hand.* Kamer 2006-07, 5 december 2006, nr. CRIV 51 PLEN 247.

(27) Art. 72, nr. 4 Reglement Kamer van volksvertegenwoordigers.

(28) *Hand.* Kamer 2006-07, 7 december 2006, nr. CRIV 51 PLEN 249, 1-2. De voorzitter voegt eraan toe dat hij een afzonderlijk wetsontwerp laat drukken: *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 51-2807/001.

(29) Zie bv.: (a) *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 51-2788, gelicht uit: *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 51-2760/001 en 002; (b) *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 51-3074, gelicht uit: *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 51-3058/001.

(30) Zie bv.: *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52-1200/007 (amendement nr. 1) en *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52-1200/014, 6. De geïmplementeerde bepalingen worden effectief uit het wetsontwerp gelicht en in een nieuw wetsontwerp ondergebracht, zonder opnieuw te worden ingediend: *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52-1257. Wat hetzelfde moederontwerp betreft, een voorbeeld waarbij de uitlichtingspoging niet lukt: *Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 52-1200/011, 3.

(31) Advies van 28 januari 1974 van J. DE MEYER, W.J. GANS HOF VAN DER MEERSCH, M. SOMERHAUSEN en P. WIGNY aan minister TINDEMANS in *APT* 1976-77, 232-233. Zie daarover M. VAN DER HULST en A. VANDER STICHELE, "Het parlement en de lopende zaken", *TBP* 1993, 7.

(32) A. ALLEN stelde in 1979 bv. nog: "Een regering die een nog niet bij KB aanvaard ontslag heeft aangeboden, kan bij de wetgevende kamers geen ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet meer indienen omdat zulks buiten het begrip van de 'lopende zaken' valt; in geval van een regering die niet over haar volle bevoegdheid beschikt, kunnen de leden van het Parlement evenmin een voorstel van verklaring tot herziening indienen noch zulk voorstel of ontwerp bespreken, vermits die verklaring een handeling van de gehele 'wetgevende macht' moet zijn; een ontslagnemende regering heeft ook geen bevoegdheid om de verklaring van de Koning tot grondwetsherziening mede te ondertekenen" (A. ALLEN, "Voornaamste procedurele problemen van een Grondwetsherziening", *TBP* 1979, 291).

2. Mits de met ontbinding bedreigde kamers grondwetgevend waren, werd de laatste decennia nochtans aanvaard dat de ontslagnemende regering wél een ontwerp van verklaring tot herziening kon indienen, zolang dat maar beperkt bleef tot het louter hernemen van artikelen die door de vorige kamers voor herziening vatbaar verklaard, maar nog niet herzien waren³³.

3. De voorbije decennia is die theorie steeds meer onder druk komen te staan. Zo stelden vier door de Kamer gehoorde grondwetspecialisten in 1993 dat een regeringscrisis geen gevolgen heeft voor het parlementair initiatiefrecht. De theorie van de lopende zaken strekt er immers toe de parlementaire prerogatieven te vrijwaren, niet ze te beperken³⁴. “Voorstellen van verklaring tot herziening van de Grondwet kunnen met andere woorden ingediend, behandeld en aangenomen worden door de kamers terwijl de regering ontslagnemend is, terwijl deze regering door de toepassing van de theorie van de lopende zaken haar initiatiefrecht en de mogelijkheid om een verklaring uit te vaardigen, wel beperkt ziet”³⁵.

4. De meest recente rechtsleer³⁶ gaat nog een stapje verder. J. VELAERS en Y. PEETERS stellen bijvoorbeeld zonder omhaal: “Het is inderdaad niet in te zien waarom een ontslagnemende regering samen met Kamer en Senaat – want dat is uiteraard de voorwaarde – niet zou in staat zijn een verklaring tot herziening van de Grondwet te tekenen en zo mogelijk te maken dat tijdens de volgende legislatuur de Grondwet zou worden herzien. De noodzaak om de ontslagnemende regering tot de ‘lopende zaken’ te beperken, is hier niet aanwezig, omdat er hoe dan ook geen verklaring tot herziening kan tot stand komen die ingaat tegen de wil van de meerderheid in Kamer en Senaat”³⁷.

5. Die recente rechtsleer schijnt Kamer en Senaat uiteindelijk over de streep te hebben gehaald, aangezien beide in mei 2010 een door de ontslagnemende regering-LETERME II ingediend ontwerp van verklaring tot herziening van de Grondwet hebben aangenomen, dat verder ging dan het louter hernemen van de nog niet herziene artikelen van de vorige herzieningsverklaring³⁸.

Niet alleen namen zowel de Kamer als de Senaat het regeringsontwerp als basis voor de bespreking³⁹ – waardoor ze impliciet aanvaardden dat de regering haar boekje niet te buiten ging –, tijdens de bespreking in de Senaat werd ook uitdrukkelijk gesteld dat “de meerderheid van de Commissie voor de Institutionele Aangelegenheden in de Senaat het eens [is] met het standpunt dat onder meer door professor VELAERS wordt verdedigd [...]”⁴⁰.

Voortaan kunnen we dus zonder aarzelen stellen dat de bevoegdheid van een ontslagnemende regering belast met de lopende zaken, niet beperkt is tot het “kopieren” van de vorige herzieningsverklaring. Een evolutie die overigens perfect in lijn is met de gewijzigde houding ten aanzien van de wetgevende bevoegdheid van de regering en wetgevende kamers in een periode van lopende zaken⁴¹.

Auteurs⁴²

Pieter DIRCK G. CABOOR⁴³: bijdrage I
Adjunct-adviseur bij de Juridische dienst van de Kamer van volksvertegenwoordigers

MARC VAN DER HULST: bijdrage II
Bestuursdirecteur van de Juridische dienst van de Kamer van volksvertegenwoordigers, medewerker Centrum voor Staatsrecht (VUB) en praktijkassistent FUSL

(33) F. DELPÉRÉE, *Chroniques de crise. 1977-1982*, Brussel, CRISP, 1983, 161 en 195-196.

(34) Zie F. DELPÉRÉE, H. VAN IMPE, P. VAN ORSHOVEN en M. UYTENDAELE in het verslag-LANDUYT, *Parl. St.* Kamer 1992-93, nr. 996/1.

(35) J. VAN NIEUWENHOVE, “De herziening en de coördinatie van de Grondwet”, in M. VAN DER HULST en L. VENY (eds.), *Parlementair recht. Commentaar en teksten*, Gent, Mys & Breesch, losbl., A.2.5.1.1.- 26.

(36) Zie bv. P. POPELIER, “Lopende zaken: over een regering zonder vertrouwen en een parlement zonder motor”, *C.D.P.K.* 2008/1, 103-104; K. RIMANQUE, *De Grondwet toegelicht, gewikt en gewogen*, Antwerpen-Oxford, Intersentia, 2005, 222 en 421; M. UYTENDAELE, *Précis de droit constitutionnel belge*, Brussel, Bruylant, 2001, 391.

(37) J. VELAERS en Y. PEETERS, “De ‘lopende zaken’ en de ontslagnemende regering”, *TBP* 2008/1, 17.

(38) *BS* 7 mei 2010, 25.762-25.766.

(39) Zie bv. verslag-DÉOM en WEYTS, *Parl. St.* Kamer 2009-10, nr. 52-2593/003, 6.

(40) Standpunt van corapporteur VANDENBERGHE (*Hand. Senaat* 2009-10, 6 mei 2010, 10-11). De discussie in de Kamer was minder duidelijk maar we lezen er niettemin: “*Aujourd’hui, il est vrai que nous accomplissons un pas supplémentaire [...]*” (*Hand. Kamer* 2009-10, 6 mei 2010, CRIV 52 PLEN 154, 46).

(41) Voor een samenvatting van die evolutie leze men M. VAN DER HULST, *Het federale Parlement. Organisatie en werking*, Kortrijk, UGA, 2010, randnr. 1053-1054.

(42) De auteurs schrijven in eigen naam en hun standpunten binden de instelling waarvoor zij werken niet.

(43) Met dank aan dr. Evi LIPPENS voor het zorgvuldig nalezen van eerdere versies van het manuscript.